

Historicko-literární studia
Státní závěrečná (bakalářská) zkouška

Literární historie a teorie v kontextu dějin literární a mediální kultury

• Obecná charakteristika požadavků a průběh zkoušky:

Zkouška má prověřit vědomostní výbavu a připravenost uchazečů samostatně uvažovat a diskutovat o vybraných problémech z teorie literatury a z dějin českého písemnictví na pozadí vztahů s evropskými (světovými) vývojovými tendencemi a podobami literatury, se zohledněním přesahů do oblasti mediální kultury. Konkrétní náplň zkoušky se bude odvíjet od charakteru zadaného tématu a složení seznamu přečtené primární a sekundární literatury, který uchazeč předloží před zahájením zkoušky.

Poznámka: Znalost literárněteoretických konceptů a pojmů bude průběžně ověřována rovněž v rámci literárněhistorických okruhů. Student ke SZZ rovněž předloží seznam alespoň deseti odborných titulů z oblasti literární teorie, o jejichž obsahu bude připraven diskutovat. Orientace v takto samostatně zvolených titulech představuje integrální součást zkoušky a jejího hodnocení.

1.

a) Rané fáze našeho písemnictví v kontextu rozvoje evropských literatur v národních jazycích – od nejstarších slovesných projevů do 15. století (nejstarší latinské a staroslověnské památky, počátky česky psané literatury, písemnictví doby lucemburské, literární produkce doby husitské)

b) Aristotelova Poetika v dějinách literárněvědného myšlení. Aristotelovo myšlení o literatuře na pozadí starořecké estetiky; základní pojmy dramatické stavby tragédie; poetika, rétorika a hermeneutika; mimetické a diegetické postupy v literární tvorbě; obecná typologie modů poetiky.

2.

a) Renesanční a barokní literární kultura – české země v kontextu evropského kulturního vývoje (česká raně humanistická a vrcholně humanistická tvorba vs. nejvýraznější projevy evropské renesanční literární kultury; různé podoby českého a evropského literárního baroka)

b) Literární kultura a její historické proměny. Proměny literárnosti v dějinách literárního myšlení; interdisciplinární povaha literárněkulturních výzkumů; literární pole, knižní oběh a mechanismy knižního trhu; subjekty a aktéři literárního procesu, literární instituce a organizace. Literární kritika.

3.

a) Kroniky a legendy ve starší české a světové literatuře – kronika jako literární žánr a jeho proměny v dějinách českého písemnictví (vznik a vývoj žánru historického románu; biografie a autobiografie; časoprostor románové kroniky)

b) Literární druhy a žánry z genologické perspektivy. Podstata a charakter základních literárních druhů, statické a dynamické pojetí druhovosti a žánrovosti; epické a lyrické žánry a žánrové varianty; žánrová struktura současné populární literatury; nové mediální a intermediální formy literární komunikace.

4.

a) Podoby literární kultury přelomu 18. a 19. století na pozadí národně emancipačních procesů (česká literární kultura doby raného obrození v evropském kontextu; osvícenská, klasicistní a preromantická estetika; obsah a rozsah pojmu národní obrození, žánrová struktura, klíčové osobnosti)

b) Teorie fikčních světů v literární vědě. Fikce a možné světy v literární vědě; literární postava jako fikční entita, svět s jednou a více postavami, spolumožné postavy; klasifikace a třídění fikčních světů; fantastická a realistní fikce, paranormální fikce; fikční univerzum a sdílené světy, serialita; kontrafaktuální fikce.

5.

a) Literární kultura první poloviny 19. století – romantismus a biedermeier v Evropě a v českých zemích (obsah a rozsah základních pojmů, nejvýraznější žánrové oblasti a osobnosti; střetávání obrozenického náhledu na podoby a funkce národní literatury s máchovským tvůrčím typem)

b) Fikční světy lyriky a základní básnické prostředky. Báseň jako fikční svět subjektu; lyrický mluvčí, básnický subjekt a lyrická komunikace; rétorické prostředky v poezii, nejčastěji užívané figury a tropy; základní pojmy versologie, prozodické systémy, metrický impuls a veršové stopy, volný verš; hlavní druhy rýmu.

6.

a) Vývojové proměny realismu v české a světové beletrii a v myšlení o literatuře 19. století (realismus jako tvůrčí metoda a jako umělecký směr; počátky českého realismu v literární tvorbě osobností kolem poloviny 19. století; spory o realistickou estetiku; vrcholná fáze české realistické beletrie v pokročilejší druhé polovině 19. století, její regionální ráz a evropské souvislosti)

b) Román jako centrální žánr západního literárního kánonu. Literární kánon a kanonizace, funkce literárního kánonu; stručné dějiny románu, předchůdci a novověké počátky románovosti; román jako nadžánrová a mezižánrová forma; dialogická povaha románu a moderní občanská společnost; postmoderní transformace románu.

7.

a) Generační a spolková tvářnost české literární kultury druhé poloviny 19. století v kontextu soudobých evropských trendů (umělecká a kritická tvorba generace májovců; napětí národní a kosmopolitní orientace novodobého českého písemnictví mezi Osvětou a Lumírem, resp. mezigenerační spory o povahu kontaktů s evropskou literaturou, o směřování soudobého českého písemnictví a o úkoly moderní kritiky)

b) Fenomén čtení a čtenářství v literární komunikaci. Stručné dějiny čtení; specifické rysy literární komunikace, dílčí fáze literárního procesu; typologie čtenářství a různé druhy čtení; paratexty, hypertext a intertextualita; místa nedourčenosti a informační nasycenosti textu; literární a interpretační komunity.

8.

a) Nové evropské umělecké směry přelomu 19. a 20. století a jejich vliv na českou literární kulturu (tzv. prokletí básníci v dobových českých překladech; symbolismus v díle světových a českých básníků, dekadentní poetika, impresionistické prvky v literatuře; proměny českého verše s nástupem generace tzv. buřičů).

b) Teorie literatury jako součást literární vědy. Původ a historie literárněteoretického myšlení; širší metodologické souvislosti literární vědy, nejdůležitější současná paradigmatata literární teorie; strukturalismus Pražské školy; postmoderna a francouzský poststrukturalismus.

9.

a) Česká meziválečná avantgarda v doteku s evropskými uměleckými směry (proletářské umění, vlivy evropského dadaismu, český poetismus a surrealismus v soudobém evropském kontextu; avantgardní postupy v meziválečné poezii, próze, divadelnictví i v jiných uměleckých oborech)

b) Žurnalistika – definice dnešní žurnalistiky a zpravodajství; mediální produkce – výběr a zpracování (gatekeeping, news values, agenda setting, framing); mediální konstrukce reality; spirála mlčení; objektivita ve zpravodajství.

10.

a) Žánrová tvářnost české meziválečné prózy v kontextu soudobé světové literární kultury (tzv. ztracená generace v americké literatuře, angličtí modernisté, existenciální imaginace v evropské próze, psychologický román, baladická próza, společenská próza, utopie a dystopie aj.)

b) Naratologie a základní naratologické kategorie. Hlavní naratologické kategorie; vypravěč a narativní zprostředkování fikčního světa; topologické aspekty narativu, chronotop a časový průběh vyprávění; narativní fokalizace; spolehlivý a nespolehlivý vypravěč.

11.

a) Vývojové proměny české a světové prózy od čtyřicátých do konce šedesátých let 20. století (proměny české prózy v době druhé světové války; česká poválečná próza; oficiální a ineditní próza v padesátých letech; tváře české prózy v podmínkách postupného sociokulturního uvolňování let šedesátých - obnovení tvůrčího a překladatelského dialogu se Západem)

b) Tradiční a nová média – typologie médií, remediace, horká a chladná média (McLuhan), výhody a nevýhody nových médií, dopady na instituci tisku, veřejnou sféru.

12.

a) Vývojové proměny české a světové poezie od čtyřicátých do konce šedesátých let 20. století (proměny české poezie v době druhé světové války; česká poválečná poezie; oficiální a ineditní poezie v padesátých letech; tváře české poezie v podmínkách postupného sociokulturního uvolňování let šedesátých - obnovení tvůrčího a překladatelského dialogu se Západem; skupiny, časopisy atp.)

b) Význam PR, media relation a media marketing, event marketing, ČSR, on-line marketing, sociální sítě, interní komunikace, aj. (Jakým způsobem se dá budovat firmě, organizaci či jinému zákazníkovi dlouhodobě dobrý a stabilní obraz v očích veřejnosti i partnerů?)

13.

a) Podoby světové a domácí dramatické tvorby od druhé světové války do konce 20. století (drama a divadlo ve čtyřicátých a padesátých letech; dramaturgie velkých "kamenných divadel" a poetika tzv. malých scén v šedesátých letech - čeští dramatici a nejvýraznější postavy evropského, resp. světového divadla; absurdní drama; české a světové divadlo v sedmdesátých a osmdesátých letech; dramaturgie českých divadel po listopadu 1989 - výrazné osobnosti domácí a světové dramatické tvorby na českých jevištích)

b) Digitální marketing: nová média platformou pro marketingovou komunikaci; digitální marketing jako obor marketingové komunikace a jeho vznik remediací analogových nástrojů tradičního marketingu; digitální agentury. Jakými změnami prochází PR v době digitálního marketingu? Uveďte příklady firem, které se s novými trendy dokázaly úspěšně vyrovnat.

14.

a) Svobodný vývoj západní literární kultury vs. umění pod vlivem vnějších ideologických tlaků v zemích tzv. východního bloku – situace ve světě a v českých zemích v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století (tzv. trojkolejnost české literatury; fenomén samizdatu; východoevropský kulturní a intelektuální underground; česká literární kultura v západním exilu)

b) Mediální systémy – vlivy politické, ekonomické, sociokulturní; vliv mediálních systémů na žurnalistiku; moc tisku – účinky na chování jednotlivce, skupiny; účinky – krátkodobé/dlouhodobé, záměrné/nezáměrné, přímé/nepřímé.

15.

a) Nejvýraznější podoby a vývojové tendence české a světové literární kultury od počátku devadesátých let 20. století do současnosti („období chaosu“ v české literární kultuře první poloviny devadesátých let – generační rozrůzněnost, překladová literatura, nakladatelská politika, proměny knižního trhu; základní vývojové tendence české poezie, prózy a dramatu na počátku 21. století na pozadí nejvýraznějších počínů evropské, resp. světové slovesné tvorby; literární komunikace a moderní média)

b) Populární literatura v intermediálním prostředí. Koncept elitní a populární kultury v postmoderním elektronickém prostředí; fandom a různé typy kreativní participace na literární komunikaci; hlavní žánry a žánrové varianty současné populární literatury; narativní postupy ve světě komiksu a počítačových her.